

ציודה לדרך:

סלון תורני אקטואלי לילדי ישראל

יו"ל מידי שבוע עם תכנים מגוונים!

פרשת בשלח

עלון מס' 74 | שנה 2

בדרך הפרשה

בימי אמרפל... עשו מלחמה" ויהי בימי אחרשורוש"...

גורות המן. פרשתנו, פרשת יציאת מצרים, פותחת במלים: "ויהי בשלח פרעה את העם". למה ויהי? מדוע יציאת מצרים מספרת בלשון צער? פרשו בעלי הדרוש שאכן יש כאן צער גדול! בני ישראל יוצאים כעת, לאחר שראו את גבורת ה' ומעשי גדלו ותקפו בעשר המכות, בהן ראו כי המכות נחתו על מצרים בלבד ולא פגעו בבני ישראל, אחרי שכבר נהנו מזיו השכינה ואכלו קרבן פסח. ולמרות כל זאת, עדין הם מרגישים כי פרעה הוא השולח אותם! וכי פרעה הוא השולח את בני ישראל? ויהי - צער - על ההרגשה כי "בשלח פרעה את העם!" ה' עליהם להבין שלא פרעה הוא השולח אלא הקב"ה הוא המוציאם ממצרים! רואים את חלשתם זו בעמדם לפני ה', וחלקם חסרי אמונה בוכים: "המבלי אין קברים

פרשת בשלח ארפה ומלאה בארועים מרתקים: יציאת מצרים, מרדה המצריים אחר בני ישראל, התפלה והזעקה לה' על שפת הים, קריעת ים סוף, שירת הים, המתקת מי מרה, ירידת המן, הוצאת מים בצור חלמיש, ומלחמת עמלק.

מראשיתה ועד סופה עמוסה פרשה זו באמונה ובטחון בה', למען נזכר כי הפל מאתו יתב"ש, הוא הפועל והמפעיל והוא מקור הישועות.

חז"ל מלמדים כי פרשיות בהן מספר על מארעות שמחים וטובים לישראל, פותחות במלה "והיה". כמו: "והיה כי תבוא אל הארץ" ויהי אם שמע תשמעו אל מצותי" ויהי ביום ההוא יתקע בשופר גדול" ויהי ה' למלה על כל הארץ". ואלו המלה "ויהי" מזכרת בפתח פרשיות בהן מספר על מארעות מצערים שקרו לישראל, כמו: "ויהי רעב בארץ" ויהי

מגיע כלב מפחיד, ומאים לנשף את הילד. צועק היילד "אבא! אבא! הצילני מן הכלב!" אמר האב: "חבל שאתה נזכר בי רק כשאתה בסכנה..."

הנמשל פרו, הקב'ה נושא אותנו על כפיו. דואג לכל צרכינו ועושה אותנו באהבתו יתב'ש. ותוה כדי שאנו נהנים מטובו וחסדיו - שוכחים מקיומו! אומר הקב'ה, אסתיר פני מכם לרגע קט, יבוא עמלק לנשף אתכם, יבוא נגיה קטנטן להפיל בקרבכם חללים, וכוונתי היא להזכיר לכם שאני קיים! תתפללו אלי! תתקרכו אלי! ישועתי קרובה לבוא!

הפרשה חותמת במלחמת עמלק. "כאשר ירים משה ידו וגבר ישראל", אך לא ידי משה עשו מלחמה, לא כחם ועצם ידם של יוצאי המלחמה, אלא כל זמן שישראל מסתכלים כלפי מעלה ומשעבדים לבם לאביהם שבשמים - היו נוצחים!

נפנים את מסרי הפרשה: עלינו להתחסן מדין השתדלות, לשמר על ההנחיות ולהקפיד על הכללים. אך את עינינו נשא למרום, את לבנו נשעבד לרבנו של עולם! רפאנו ה' וגרפא - כי אתה הוא רופא חולי עמק ישראל. הושיענו ה' ונושע פי תהלתנו אתה!

במצרים... כי טוב לנו עבד את מצרים...". הלוואי ופרשתנו הייתה פותחת במלים "והיה בהוציא ה' את עמו ממצרים....".

פרשתנו רצופה עליות ומורדות בבטחון בה'. לקראת קריעת ים סוף עוברים בני ישראל פחד וטלטלה בקרחם מן המצרים, ואחרי שראו את יד ה' הגדולה, שרים ומודים: "אשריה לה' כי גאה גאה... ה' איש מלחמה!" אך לאחר מכן, שוב בוכים כי אין מים ואין מזון, ומסתפקים ביכלת ה' לדאג לבניו...

כאשר צמאו למים ברפידיים, מתבטאים בני ישראל: "היש ה' בקרבנו אם אין?" "חז"ל כותבים על כך משל מעשי ומחייב. מעשה באב רחום שהרכיב את בנו על כתפו. כאשר היה הבן רעב, בקש מאביו - ונתן לו אכל. כשהיה צמא - נתן לו שתיה. יושב לו הבן, נשא בגבה על כתפי אביו, נהנה מהנוף, נוגס במאפה ולוגם מהשתיה, והנה בא מולם הלה אחד. שואל היילד את ההלה: "אדוני! ראית אולי את אבא שלי? איפה אבא?" נפגע האב וכעס, "אני נושא אותך על כתפי, מאכיל ומשקה, דואג לך באהבה וחסד, ואתה שואל איפה אבא? רד מעלי! נראה אותך מסתדר בעצמך!" הוריד האב את בנו, והנה

בדרך הערכות

רואים שדה זה, היו מתפעלים ממנו ומקהלים ומשבחים אותו. יום אחד עבר שם אותו אדם שמכר את השדה, והוא פמוכן לא האמין למראה עיניו, הייתה לו חלקה כגן-עדן והוא ותר עליה כל-כה בקלות. הצטער ואמר: "אוי לי שכה מכרתי, אוי לך שכה הוצאתי מיד".

נשמות בני ישראל פזורות בערי השדה. בישובים הקטנים ובכפרי הפריפריה ישנן משפחות שגראות כשדות בור שאין מה להוציא מהם, אך כאשר אדם חכם משקיע - הוא מגלה אוצרות! פעילי 'קרן ההסעות' עסוקים הם בגלוי מרצעי יהלומים! משקיעים במשפחות ובתלמידים, מפנים את היצר-הרע (שמכנה 'אבן' בפסוק "והסרת את לב האבן מבשרכם") וחושפים באר מים חיים, תורה וקדושה שמפכים בחיוניות. את התלמידים מכונים ושולחים ללמד בשיבות קדושות, על משקל הפסוק "גפן ממצרים תסיע" - גלגלי ההסעות המה גלגלי ההצלה של עתיד עמנו.

במדרש מובא משלו של רבי לוי (בראשית רבה פרשה כ') על דברי הפסוק: 'שלחה פרדס רמונים עם פרי מגדים' (שיר-השירים ד יג). ברשותו של אדם אחד היה שדה, ושדה זה היה מכסה בערמות של אבנים, שיצרו בצה של מים ומקום מרפץ ליתושים. ראה אותו אדם כי עוברות השנים והשדה שלו רק גורם לנזקים, החליט למכר את שדהו למישהו אחר שישקיע בו.

הקונה ראה בשדה מציאה של ממש, והחליט להשקיע בו את כל כחותיו. כאשר פנה את ערמות האבנים מהשדה שקנה, מצא תחת האבנים מקור מים חיים. מיד החל לעדר ולעבד את אדמת השדה, נטע בו שורות-שורות של גפנים, מיני בשמים ועצי רמון, והשקה אותם במים שנבעו במעין שבתוה השדה. את המים הנותרים הוא העביר בשדה כאמת מים שנותנת מימיה לכל מי שיושב לצדה. בכניסה לשדה, בנה הקונה חכם מגדל שמירה ואף הושיב שם שומר. כשהיו העוברים והשבים

רוחני אדיר חל בשני התלמידים, שבִּעֲקֻבֹתיהם – לאחר תהליך, כל המשפחה התרוממה ברוחניות והתעלתה בקיום התורה והמצוות! המנהל הראשון ראה מרביץ יתושים, אך המנהל השני האמין כי מתחת לסלעים ישנם יהלומים. ב"ה שני האחים כָּבֵר לומדים בישיבות קטנות ועושים חיל בתורה! כיום ט"ו בשבט, בו מתפללים על פרות טובים, ילדים קדושים וטהורים, נזכר את ילדי הקב"ה המצפים לקרוב, להשקעה ולצמיחה רוחנית. השתתפו עמנו ותזכו לפרי הלולים, זרע ברה"ה, ולטנא מלא ברכות!

קִיַּמְתָּ עֲרֻבוֹת הַדִּדִית בֵּין כָּלָנוּ!
מספר לנו פעיל 'קרוב' של 'קרן ההסעות': לאחר עבודה מאמצת העברתי שני אחים מבית ספר חלוני לבי"ס למתחזקים. לקראת סוף שנת הלימודים פנה אלי המנהל, ובקש שאקח את האחים! "הם אינם מתאימים לכאן. איני רואה שהם משתלבים, ההורים אינם בקשר. קח אותם ממני...". הפעיל הצטער מאד, אך לא התיאש והעביר אותם לבי"ס תורני של חנוה העצמאי, לידי מנהל איש חנוה ואוהב ישראל. כעבור זמן לא רב, כָּבֵר זָכָה לראות את הפרות! לבלוב

בְּדֶרֶךְ הַזֵּמַן

אתרי חג השבועות, אז מבשילים הפרות, והכל ירק טרי ונעים?
הסביר הרב את דברי רש"י במסכת ראש השנה (דף י"ד), המסביר את מיוחדות יום חמשה עשר בשבט, ומדוע נבחר יום זה להיות ראש השנה לאילנות: "הואיל ויצאו רב גשמי שנה - שכָּבֵר עֵבֶר רַב יְמוֹת הַגְּשָׁמִים... וְעֵלָה הַשָּׁרֵף בְּאֵילָנוֹת, וְנִמְצְאוּ הַפְּרוֹת חֹנְטִין מֵעֵתָה".
אמנם מבחין לא רואים כל התחדשות באילנות, אך בפנים מתרחש השנוי הגדול! בקרב העץ, יש התעוררות פנימית, ניקה של חיות. כְּאִשֶׁר ה"בְּפָנִים" מתעורר - זה התאריה הקובע!

תאריה מרגש הוא יום ט"ו בשבט, ראש השנה לאילנות. לאחר תרדמת חרף, שלֶכֶת וקור, מתחילים האילנות להתעורר.
בידותי הגיע רב לתלמוד התורה בו למדתי, להרצות לתלמידים במסכת ט"ו בשבט. דבריו נחרטו בלבי ועשו עלי רשם עז. הרב פתח בשאלה: היוצא לשדות, לפרדסים ולבסתנים כיום זה, ראש השנה לאילנות, מה הוא רואה? אָדָמָה בוצית, אילנות ריקנים מעלים, פרחים, נצנים ופרות. הכל עדין חרפי, רדום ושומם. מה מיוחד בתאריה זה? לא ראוי יותר לציין את ראש השנה לאילנות בימי חֵדֶשׁ נִסָּן, בָּהֶם יוצאים ורואים אילנות מלבִּלְבָּיִם? וְשָׂמָּא מתאים יותר לציין ולחגג

תכניסו בקרבכם ארס ושטויות המונעים התפתחות עתידית!"

דברים אלה עוררו בקרבי מחשבה. ר"ה לאילנות לא נחגג כאשר מגיעים לעונת הקטיף, כי מה שקובע הוא "עלית השרף באילנות" - גשמי החרף. כך אצלנו, הגירסא דינקותא, ההשקעה בגיל צעיר, ממש כמו עץ צעיר שיש להגן עליו מפני מזיקים, כמו אילן רח שנתמך בשני עמודים שמיישרים את גדולו - ההורים והמחנכים - יום ט"ו בשבט, הוא יום עם משמעות גדולה עבורנו!

"ילדים חשובים! תלמידים מצטיינים!", פנה אלינו הרב המרצה בחם: "נכון שאתם רק ילדים. עדין לא סימתם מסכתות וטרם לומדים אתם רמב"ם ושלחן ערוך, אך נתן לקרא לכם "תלמידי חכמים", כי בתוכם יש כבר התעוררות לתורה! "השרף" עולה בנפשותיכם להתקרב להקב"ה. וכמו שהאילנות חוגגים ראש השנה בהתעוררות פנימית, למרות חיצוניות שוממה ודלה, כך גם אצלכם, ילדים צדיקים, הילדות קובעת! השנים הללו הן המשמעותיות ביותר! אל תפספסו את השרף, אל

בדרך החנוכה

ורגיש. והשיא - עצי הדיף והגפן. הדיף נראה מקמט ומעקם, והגפן פה חלש עד שהוא נתמך על עמודים וחקלים. מסר גדול טמון כאן. לאן מפנים את הכח, את המינרלים ואת הדימיונים? האם אנחנו משקיעים בילדנו, או שמחזיקים את הכל לעצמנו? יהודי שרשי - חי למען הדורות הבאים! לעצמו אינו יקוק למאומה, את מרצו, זמנו והונו - כל אשר לו, הוא משקיע בילדיו. אמנם ההורים נראים חלשים ופשוטים - אך ילדיהם! בלי עין הרע! אשתך כגפן פוריה! בניה כשתלי זית! הנה כי כן בדרך הגבר ירא ה'!

ישנם עצים ענקיים וגבוהים מאד. בקליפורניה נשאים עצי הסקויה לגובה 120 מטר! באוסטרליה ישנם עצי אקליפטוס שגובהם למעלה ממאה מטר! ישנם גם ארזי הלבנון האדירים, עצי שיטה, ועוד. בנוסף, ישנם עצים הדורים וזפים כמו עץ השקמה ועצי אלון.

המשותף בין כל העצים הגבוהים, היפים והחזקים - שכלם עצי סרק המה, ללא פרות. לעמתם, דוקא עצי הפרי - קטנים וחלשים הם. ככל שהפרי משבח - כך העץ דליל וחלש יותר; עץ הרמונים - רזה הוא ונמוך. עץ האתרוג - חלש הוא

בדרך הצדיקים

ואוקרינה. ברגעים הראשונים איש לא ידע מה ארע, ולאחר מכן החלה מהומה גדולה ומנוסה אדירה מכל הכוונים אל כל הכוונים. איש עדין לא ידע מה התרחש. הבנינים שקרסו, הבחירו כלם שמשוהו חמור ארע ושיש לברח כמה שיותר מהר.

מספר חביות של אבק שרפה, שבאותה העת לא היו מצודות כלל וכלל לשמש בטיחות, הטמנו מתחת לבגין גבוה. רב העיר, רבי יעקב יהושע פולק, ישב עם תלמידיו ומסר את שעורו. אחת החביות נחשפה לניצוץ אש שהדלק על ידי שפשוף, החביות התפוצצו בקול רעש אדיר, כשהן ממוטטות מספר בנינים באזור. תחת ההריסות שכב הגאון הצעיר, שאף לפני רגע בער ורגש במלחמתה של תורה עם תלמידיו, וכעת היה

כל בחור ישיבה מצפה כי רבו יעשיר וימתיק את קטע הגמרא הנלמד, על-ידי באור וחדוש של רבנו ה'פני יהושע'. רבנו יעקב יהושע פולק, אשר השבוע (י"ד בשבט), חל יום פטירתו, זכה להנחיל ללומדים הספרים מרתקים ומאירים, המפליסים נתיב ישר וקולע בנבכי סגיות הגמרא.

רבנו, שנפטר השבוע לפני 265 שנים, שמש כרב וראש ישיבה בערי אשכנז המרכזיים, כמו פרנקפורט, לבוב וברלין. הוא הרביץ תורה ברבים וזכה לאור תורה באפן מבהק.

להלן ספור מרתק אודות רבנו, המבסס על תאורו בהקדמת ספרו החשוב "פני יהושע":
קול רעם מחריש אונים נשמע בעיר לבוב שבגבול פולין

קבור תחת משקלן העצום של קורות עץ ואבן. בנס לא נפצע מהכבד שנחת עליו, אבל הרגיש בעצמו שלא יהיה מסוגל לשאת את הכבד לארץ זמן.

בהיותו קבור בסכנת חיים, תחת הררי המפלת, נשא רבי יעקב יהושע את עינו בבטחון כלפי מעלה. מאמר הגמרא "נודרין בשעת צרה" היה אצלו לסגולה הבטוחה ביותר, והוא התפלל: רבנו של עולם, אם תעשה לי נס ותוציא אותי חי מן התפתת הזו, מבטיח אני לך ש"לא אמנע עצמי מכתלי בית המדרש ולשקוד על דלתי העיון בסגית הש"ס ופוסקים" (לשונו של הרב בהקדמה לספרו). עוד הבטיח לחבר את ספרו הגדול "פני יהושע".

כאותם רגעים זוו הקורות והאבנים לצדדים, ובארץ פלאי נפתח עבורו שביל ציאה לחיים מפני ההריסות. רבי יעקב יהושע יצא ולפניו נגלה מחזה אימים: העיר כלה גיא הריסות, עיר אחרת מזו שהפיר... באסון נספו שלשים ויששה בני אדם, ביניהם למרבה הצער היו אשתו, בתו הקטנה, ואף חמותו.

את ספרו "פני יהושע" חבר לפי עדותו, רק לאחר שסיים ללמד את הש"ס שלשים ויש פועמים, כמנין ההרוגים שנספו בשורפה.

ספור נוסף מכח תורתו של רבנו נצין כאן: שנים רבות לאחר פטירתו של ה"פני יהושע", הגיע עור אחד מתושבי העיר לשעור בבית הכנסת ולתפלת מנחה וערבית. כאשר נכנס גלה שהקדים בשעה, וכעת לא נותר לו אלא להמתין.

נגש העור לספריה, והחל מגיש את כריכות הספרים. באחת מהן חש בבליטה. כאשר פתח את הספר, גלה שבין הספר לבין הכריכה, היה נרתיק קשיח ובו משקפים עתיקות. העור שהיה לבדו, חבש מתוך סקרנות את המשקפים, וכמעט שהתעלף... הוא החל לראות הכל! הוא החליט שאינו מגלה את הדבר לאיש, אבל בערה בו הסקרנות לדעת למי שיכות המשקפים המפלאות הללו? תוצאות החפוש העלו שמדובר במשקפיו של בעל ה"פני יהושע". במשקפים הללו למד רבנו והביט בדפי הגמרא, דרך משקפים אלו העלה על גבי הכתב את חדושי הנפלאים, במשקפים אלו התפלל וקרא פרקי תהלים – המשקפים התקדשו עד ששרה בהם כח פלאי הם גרמו לאיש העור – לראות!

לפני פטירתו גלה העור את הסוד לבניו, וכל אחד מהם הסכים כמובן לומר על חלקו בירשה תמורת המשקפים הנדירות. בסופו של דבר, עוד טרם החליטו על חלקת

הרכוש, נפלו המשקפים ארצה והתנפצו לרסיסים... **השבוע חל יום ההוליא של צדיק קדוש נוסף, שגם עליו יש ספור הקשור לעור שהחל לראות!**

ביום י"ב בשבט, לפני 390 שנה, נפטר במצרים רבנו חיים כפוי, שהיה רב וראש ישיבה בערי מצרים הגדולות. רבי חיים נולד באלג'יר למשפחה יהודית חשובה, שהיתה מגולי ספרד בגרוש הנוראי. כאשר משפחתו גלתה למצרים בצעירותו, זכה רבנו ללמד את תורת הקבלה מפי רבנו גאון עגנו האר"י הקדוש. הוא השאיר לעם היהודי ספרי הלכה ודרשות, הידוע ביניהם הוא ספרו עם דרושים ופרושים לתורה "באור החיים".

רבי חיים מכנה היה "בעל הנס", ואף הגויים בעירו הפירו בגדלו וצדקותו. ולמה קרוי היה "בעל הנס"? רבי חיים היה דין ומורה צדק במצרים, וברבות השנים חלה בעיניו – עד שנתעורר. היו בקהל מי שרננו אחריו שזמן הסתם לקח שחז, והתקיים בו הכתוב: "כי השחד יעור עיני חכמים" – כפשוטו ממש. דבורים אלה גרמו לחלול השם נורא! כאשר הגיעו השמועות לאוני הרב, התעצב מאד. ביום שבת קדש לפני קריאת התורה, קם והכריז בקול גדול למען ישמעו וייראו: "שמעתי דבת רבים, אשר יחדו רננו על כי לקחתי שחד ח"ו. ועתה, אם אמת הדבר, ישאר הדבר תמיד והעני יכסנו (כלומר אשאר עור לתמיד), ואם הייתי נזהר באסור קבלת שחד – יאירו עיני כבתחלה". והנה, ארע נס לעיני כל! הרב הישיש, שכבר תקופה אינו רואה מאומה בעיניו הכבדות – מביט הנה והנה והוא רואה את כלם! הוא החל לאחל "שבתא טבא" לאנשים שנוכחו בבית הכנסת, תוך שהוא נוקב בשמותיהם!

כה העיד גם רבנו הגדול הרב החיד"א, שראה את חתימת רבנו חיים כפוי בעת שהיה עור, הכתב היה גדול ומסרבל, ונכר שחותם על סמה השערה מבלי לראות. וכן ראה רבנו החיד"א כתבים ואגרות משנים מאחרות יותר, לאחר שהתרפא וחזר לראות, ואז חתם בכתב קטן וברור מאד, וכה חתם: 'ה' נסי חיים כפוי'. וקבלה יש ביד תושבי המקום, שהמתפלל על קברו, מיד נושע.

לאחר מלחמת עמלק, בסוף פרשתנו, מודה משה רבנו להשי"ת. בפרשה נאמר: "ויבן משה מזבח ויקרא שמו ה' נסי". במלים אלה השתמש רבנו חיים כפוי בכל פעם אשר חתם את שמו, להודות לה' על הנס שחזר מאור עיניו, למנע חלול ה' והוצאת לעז על דין ורב צדיק.

בְּדֶרֶךְ הַחֵידָה:

תשובות לפְּרִשְׁת בֵּא

מָה עָשׂוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּיָמֵי מַכַּת חֶשֶׁד?

• חִפְּשׂוּ אֶת הַכֶּסֶף שֶׁהַמִּצְרִיִּים הִטְמִינוּ, וְקִבְּרוּ אֶת הָרִשָּׁעִים שָׁמְתוּ כִּי לֹא רָצוּ לְצֵאת מִמִּצְרַיִם.

מִדּוּעַ נֶאֱסַר עַל הַיְהוּדִים לְצֵאת מִבְּתֵיהֶם בְּלֵיל מַכַּת בְּכוֹרוֹת?

• כִּי הַמִּשְׁחִית אֵינּוּ מִבְּחִין בֵּין צַדִּיק לְרָשָׁע.

מָתִי הִכְרִיזוּ חֲרָטְמֵי פְרַעֲה "אֶצְבַּע אֱלֹקִים הוּא"?

• אֵיךְ קוֹרְאִים לְשֵׁתֵי ה'פְּרִשְׁיֹת' הָרְשׁוּמוֹת בְּתַפְלִין, שֶׁהֵן אֵלֶּה שְׁגָם חוֹתְמוֹת אֶת פֶּר' בֵּא?

שְׁאֵלוֹת לְפְרִשְׁת בְּשִׁלַּח

■ עַל מִי נִדְרָשׁ בְּפְרִשְׁתֵּנוּ: "חֲכָם לֵב יִקַּח מִצֹּת"?

■ כָּתַב אֶת הַמִּשְׁפָּה הַפְּסוּקָה, הַמְתָּאִים לְיָמֵי הַמַּגָּפָה הַנוֹכְחִית רַח"ל: "כָּל הַמַּחֲלָה אֲשֶׁר שָׁמְתִי בְּמִצְרַיִם לֹא אֲשִׁים עָלֶיךָ כִּי..."

■ מָה לּוֹמְדִים מְאֻמְרַת מִשָּׁה רַבֵּנוּ לִיהוֹשֻׁעַ תְּלֻמִּידוֹ "בְּחַר לָנוּ אֲנָשִׁים, וְצֵא הִלָּחֵם בְּעַמְלֵק..."

רוצים את העלון אצלכם?

שלחו בקשה לדוא"ל zaida@kerenh.org.il ונשלח אליכם!

ת.ד. 257 בני ברק או בהעברה לבנק הפועלים סניף 655 מס' ח-ן: 339991 קרן הסעה וסיוע לתלמידי החינוך העצמאי ע"ר 5-804-659-95 התרומות מוכרות לצרכי מס לפי סעיף 46 כמו"כ ניתן לתרום בקלות ובמהירות בכל עמדות "נדדים פלוס" ברחבי הארץ